

tudi antropogeografija izhajati od človeka k mnogoličnosti problemov, ki mu jih nudijo prirodne možnosti tekom zgodovinskega razvoja.

To so glavne misli knjige, podprte s številnimi primeri, ki jih tu žal ne morem navajati. Avtor bi mogel seveda raztegniti svoj problem še na druga področja antropogeografije. Vendar mu tu ne moremo očitati fragmentarnosti, niti se ne spuščati v kritiko podrobnosti. Svoj glavni namen, da logično in konsekvентno pokaže in primerja obe koncepciji razmerja med naravo in zgodovino, je avtor izpolnil. Brez dvoma je res, da je danes posibilizem edino možno stališče. Na drugi strani pa je seveda vprašanje, kako so se in se še danes znanstveniki orientirajo do teh vprašanj in če je res mogoče Ratzela in Vidala de la Blache imenovati v polni meri predstavnika obeh nasprotnih mnenj. Mnogi geografi in historiki si brez dvoma o teh vprašanjih sami načelno niso bili na jasnem. Da posibilizem tudi danes ni prodril, dokazuje še v najnovejšem času n. pr. velika večina geopolitične literature, ki spada po avtorjevih izvajanjih o problemu naravnih mej in prirodnih teritorijev držav ad acta. To delo zato ni važno samo za ugotovitev metode znanstvenih raziskovanj, ampak tudi za vprašanje, kakšna bi ta metoda ne smela biti. Knjiga je bogata na idejah in pobudah, posebno tudi za nas; zato zasluži, da jo tudi mi podrobneje spoznamo.

Fr. Zwitter.

Tretji kongres slovanskih geografov in etnografov. V dneh od 4. do 17. maja l. 1930. se je vršil v Jugoslaviji III. kongres slovanskih geografov in etnografov. Priprave zanj je imel v glavnem poseben pripravljalni odbor v Beogradu, sestoječ iz poglavitnih predstavitev geografije v naši državni prestolici, pri organizaciji in izvedbi kongresa samega so sodelovali tudi delegati iz drugih kulturnih središč, Zagreba, Ljubljane in Skoplja.

V karakteristiko kongresa je treba reči na prvem mestu, da je bil prirejen domala povsem po vzoru II. kongresa, ki se je vršil v l. 1927. na Poljskem. Kakor ta je bil pravi potovalni kongres, velika strokovna ekskurzija, pa bogato garnirana s svečanimi sprejemi. Predavanja, referati in obravnavanje organizacijskih zadev, vse to je moralo biti opravljeno vmes, in sicer v univerzitetnih mestih Beogradu, Skoplju, Ljubljani in Zagrebu. Predavanja so bila razdeljena po osmih sekcijah. Glede snovi predavanj niso bile določene nikakršne specijelne smernice ali omejitve, kar je imelo za posledico, da so se obravnavali najrazličnejši geografski in etnografski problemi, iz raznih panog in iz raznih predelov.

Poglavitni pomen kongresa je bil razen v požitviti osebnih stikov med geografi in etnografi slovanskih držav v tem, da so se mogli udeleženci do dobra seznaniti s naravo in z antropogeografskim ter etnografskim obeležjem Jugoslavije. Za to svrhu je bil program kongresa zelo dobro sestavljen; zakaj udeleženci so si mogli na potu ogledati vse poglavitne predele države. Kongresna pot je vodila iz Beograda, potem, ko se je bilo tu mogoče seznaniti predvsem z morfološkimi značilnostmi južnega panonskega oboda, po Donavi navzdol skozi Gjerdap in čez Prahovo do Zaječara, odtod čez Knjaževac in Niš do Skoplja, kjer so se uvrstile ekskurzije v bližnjo okolico; bila je velika škoda, da se je etnografski aranžma v Mirkovcih (Skopska Crna gora), ki naj bi bil nekak pendant k slični poljski prireditvi pri Zakopanem v l. 1927., radi hudega naliva ponesrečil. Nadaljnja pot do Kosovske Mitrovice in nato z avtobusi ob Ibru do Kraljeva, pa po ozkotirni železnici čez Užice v Sarajevo, je mogla pokazati lepe krajinske scenerije in nad vse interesantno etnografsko obeležje. Sarajevo je nudilo zopet priliko za podrobnejši etnografsko interesanten ogled mesta, pa tudi za krajše ekskurzije v

okolico; na nadaljnjem potu ob Neretvi in Popovem polju do Dubrovnika je bil v ospredju zanimanja dinarski Kras, prav tako kot na ekskurzijah v okolici Dubrovnika ter kesneje Splita. Dubrovnik, vožnja na parobrodu odhod do Splita, Split sam ter nadaljnja vožnja do Sušaka, je razen morfoloških in hidrografskih ter rastlinskogeografskih znamenitosti predstavil udeležencem tudi poglobitve kulturnogeografske in sploh antropogeografske značilnosti našega jadranskega primorja in končno absurden primer neprirodne državne meje med Sušakom in Reko. Od Sušaka dalje je šlo zopet z železnico čez Ogulin in Karlovec ter Novo mesto do Ljubljane. Tu se je moglo urediti le ogledovanje mesta ter manjše ekskurzije, pot na Bled je spričo prepičlo odmerjenega časa ostala skoro samo izlet. Sledila je vožnja do Zagreba z ogledom mesta in ekskurzijami v okolico in končno svečan zaključek kongresa ter razhod.

Reči se mora, da je ta pot nudila udeležencem prav dobro pregledno sliko naše države. Prav tako pa je treba reči, da je za diskusijo opazovanih dejstev in problemov malokje preostalo dovolj časa, zakaj mudilo se je domala povsod. V primeri s poljskim, je imel naš potovalni kongres mnogo večje težave, zakaj bilo je treba potovati najprej z ladjo po Donavi, nato z normalnotirno železnico, potem z avtobusi in kamioni, nadalje z ozkotirno železnico, pa zopet z ladjo po morju (dve noči zaporedoma!), in končno zopet z normalno železnico. Zato ni čuda, da se je moralo potovanje raztegniti skoro na 14 dni, pa je bilo še zelo naporno spričo pogostnega prestopanja, brige s prtljago ter neudobnih nočnih potovanj, kar se niti pri najboljši volji ni dalo preprečiti. Ali bogat celoten vtis je bil vsekakor dobro plačilo za težave in napore.

Škoda, da je bil kongres slovanski le v skrčenem smislu, zakaj razen iz Jugoslavije so se ga udeležili le zastopniki geografske in etnografske vede iz Českoslovaške in Poljske — z nekaterimi emigrantskimi Rusi — ter nekaj gostov iz neslovanskih dežel, ni pa bilo niti Bolgarov niti sovjetskih Rusov. To je otežilo tudi sklepanje o prihodnjem kongresu in vprašanje je moralo ostati odprto. Ako se kongres priredi v eni od treh držav, kjer se je že priredil, kar je vsekakor najverjetneje, je gotovo, da ne bi imelo smisla, prirediti ga v dosedanji obliki, marveč ga je treba organizirati po drugačnih vidikih in mu dati tudi določeno vsebino, to je koncentrirati predavanja, diskusije in ekskurzije na določene probleme. V tem smislu so se skicirali načrti, ne da bi že dobili konkretno obliko; kesneje se je na konferenci slovanskih geografov v Parizu v septembru l. 1931. dogovorilo, da se radi med diskusije in ekskurzije na določene probleme. V tem smislu so se skicirali narodnega kongresa, ki se vrši l. 1934. na Poljskem, IV. slovanski kongres odloži na čas po tem, morda na leto 1936.

Z zadoščenjem moremo konstatirati, kako ogromno delo so opravili dosedanji trije kongresi za medsebojno spoznavanje slovanskega sveta, bodisi v stvarnem kot osebnem oziru. Cvijićeva ideja, ki je dala pobudo zanje, se je izkazala sijajno.

Da se domači in tuji udeleženci dobro seznanijo z našo zemljo ter prebivalstvom, je pripravljali odbor v Beogradu izdal nalašč v ta namen posebne publikacije in sicer:

1. Kraljevina Jugoslavija. Geografski i etnografski pregled. U ime Pripremnog odbora za III. kongres slovanskih geografa i etnografa, uredio

Pavle Vujević. Beograd 1950. Knjiga se je istočasno izdala tudi v francoskem prevodu.

2. Opis puta III. kongresa slov. geogr. i etnogr. u kraljevini Jugoslaviji 1950. Uredio Pavle Vujević. Prvi deo Beograd-Sarajevo. Drugi deo Sarajevo-Zagreb. Beograd 1950. Oba dela sta izšla istočasno tudi v francoskem jeziku pod naslovom *Livret-Guide du III Congrès etc.*

Razen tega je Geografsko društvo v Beogradu izdalo za kongres 1. zvezek zbirke Atlasi Geografskog društva: J. Cvijić, *Dinarski Karst* (Karst Dinarique). Beograd 1929. — Poseben Redakcioni Odbor v Zagrebu (Dr. Branimir Gušić in prof. Vladimir Tkalčič) je izdal za kongres Jadranske studije (prigodom III. kongresa slavenskih geografa i etnografa) Zagreb 1950. — Naše Geografsko društvo v Ljubljani je priredilo nalašč za kongres ter mu poklonilo večjo številko Geografskega Vestnika V.—VI. Razen tega so se udeležencem v nekaterih mestih poklonile še razne informativne publikacije, med temi na pr. Jugoslovenska narodna nošnja (Posebna izdanja Etnografskega muzeja v Beogradu zv. 1.) Beograd 1950 itd.

Anton Melik.

Mednarodni geografski kongres v Parizu. V dneh 16.—24. septembra l. 1951. se je vršil v Parizu mednarodni geografski kongres, ki je zbral najodličnejše predstavitelje geografske znanosti domala iz vseh kulturnih predelov sveta, v največjem številu seveda iz bližnjih evropskih držav. Ni pa bilo na kongresu zastopnikov iz takojmenovanih centralnih držav, osobito Nemčije in Avstrije, dasi so se bili nekateri od njih že priglasili; vzrok temu je spor radi nekaterih točk v pravilih mednarodne geografske unije, ki prireja kongrese. Udeležba je bila letos naravnost ogromna, zakaj priglasilo se je za kongres okrog 900 strokovnjakov, zares udeležilo pa se ga je nekaj nad 600, kar je še vedno izredno mnogo, več kot na kateremkoli od dosedanjih, vsako tretje leto se vršecih kongresov. Seveda pa je k tako veliki udeležbi mnogo pripomogla druga stvar, namreč to, da je bila istočasno v Parizu velika kolonialna razstava, ki je ravno geografe vabila na poset in ogled.

Treba je naglasiti, da je bilo strokovno delo kongresa odlično, nad vse sistematično organizirano. Priprave za kongres in organizacijo samo je vodil Narodni francoski geografski odbor (Comité National de Géographie française) odnosno od tega postavljeni organizacijski odbor, ki mu je bil tajnik Emmanuel de Martonne, danes poveljavni predstavitelj francoske geografije. Že v povabilu na kongres, pravzaprav že na prejšnjem kongresu v Cambridgeu, so se določila poveljavna vprašanja, o katerih naj se vršijo predavanja in diskusije, in sicer v naslednjem redu:

1. Kmetjska naselja (*L'habitat rural*).
2. Proučevanje obrežnih in fluvijalnih teras v svrhu, da se preišče ekstenca konstantnih nivojev in da se dožene, ako eksistirajo, njihov razpored (*succession*).
3. Proučevanje klimatskih sprememb posebno za historično dobo.
4. Proučevanje živalskega in vegetacijskega sveta v gorovjih.
5. Pripravljanje paleogeografskih kart za plio- pleistocensko dobo v svrhu, da se prouči geografski milijé prvotnega človeka.
6. Pripravljanje karte rimskega imperija v merilu 1:1.000.000.
7. Objavljanje fotografskih reprodukcij starih kart.

Razen teh poveljavnih problemov, za katere so bile že poprej sestavljene posebne komisije, se je določilo še nadaljnjih 26 vprašanj, tako da je